

Jak stymulować mowę u dziecka?

Stwierdza się, że poziom mowy, tak jak i wielu innych sprawności (np. ruchowych czy manualnych) bywa u dzieci w przedziale wiekowym 3 - 7 lat bardzo różny. Wiele nieprawidłowości wymowy wynika nie tyle z wad organicznych, ile ze złych nawyków nabytych w czasie kształtowania się mowy.

Prawidłowa mowa, jako pomost w kontaktach dziecka ze światem zewnętrznym, zależy od wielu czynników kształtujących i rozwijających ją. Wiek przedszkolny jest bardzo dobrym momentem, w którym powinno się rozpocząć świadome usprawnianie i korygowanie mowy.

Wczesne stosowanie ćwiczeń i zabaw stymulujących rozwój mowy, służy podnoszeniu sprawności rozumienia języka, a także motywuje dzieci do swobodnego wypowiadania się. W młodszych grupach wiekowych odbywa się to głównie poprzez zabawy.

Ćwiczenia i zabawy stymulujące rozwój mowy obejmują następujące sfery, mające znaczący wpływ na poprawne kształtowanie się mowy:

- oddechowa,
- artykulacyjna,
- fonacyjna i głosowa,
- słuchowa,
- ruchowa,
- słowna.

Ćwiczenia i zabawy oddechowe

Mają za zadanie wytworzyć nawyk oddychania nosem, poprawić zdrowotność dzieci, ograniczyć schorzenia układu oddechowego.

Przykłady:

- wąchamy kwiaty - prawe nozdrze przyciskamy kciukiem, wdychamy powietrze przez lewe nozdrze i zatrzymujemy, potem zmiana;
- zdmuchujemy płatki kwiatów - wciągamy powietrze przez nos (usta zamknięte), zatrzymujemy;
- wydmuchujemy powietrze ustami tworząc „ryjek”;
- na łące - leżymy płasko, zamykamy oczy. Wciągamy powietrze przez nos

równocześnie, wypychając brzuch ku przodowi, zatrzymujemy powietrze przez chwilę i wydech ustami, wolno wciągamy brzuch, stopniowo wypuszczając powietrze.

- chłodzimy gorącą zupę - dmuchamy ciągłym strumieniem powietrza na rękę ułożone na kształt talerza.

Ćwiczenia i zabawy artykulacyjne

Ćwiczenia usprawniające narządy mowy mają na celu podniesienie sprawności mięśni w procesie artykulacji.

Przykłady:

Usprawnianie szczęki dolnej:

- na łące - dzieci są zajaczkami, które zrywają koniczynę, a potem naśladują jej żucie. W czasie zrywania szczeka dolna opuszczona, w czasie żucia wargi złączone - zabawa może być wzbogacona o ćwiczenia dźwiękonaśladowcze;

- zły pies - szeroko otwarta buzia z uwidocznionymi ząbkami;

Usprawnianie warg:

- niesforny balonik - nadymanie jednego policzka i przesuwanie powietrza z jednej strony jamy ustnej na drugą;

- zajaczek - wciąganie policzków do jamy ustnej. Policzki ściśle przylegają do łuków zębowych, wargi tworzą „zajęczy pyszczek”;

- całuski - wargi ściągnięte wywinęte do przodu jak przy cmoknięciu mam wasy - utrzymywanie słomki między nosem a górną wargą;

- nic nie powiem - mocne zaciśnięcie rozciągniętych warg;

Usprawnianie języka:

- łakomy miś - oblizywanie warg ruchem okrężnym

- bawimy się w chowanego - wysuwanie języka i cofanie w głąb jamy ustnej

- zmęczony pies - wysuwanie języka na brodę

- wąż - usta złączone, gwałtowne wysunięcie do przodu naprężonego zaostrzonego języka, gwałtowne cofnięcie języka

- ptaszek z gniazdka - wysuwanie języka do przodu i cofanie go w głąb jamy ustnej bez kontaktu z zębami

- liczymy zęby - dotykanie czubkiem języka kolejnych zębów górnych i dolnych;

Usprawnianie podniebienia miękkiego i mięśni zwierających pierścienia

gardłowego:

- przeciągi - dzieci przy szeroko otwartych ustach wciągają powietrze nosem i wydychają ustami;
- lustra - dzieci siedzą naprzeciwko siebie, jedno z nich robi miny, drugie jest lustrem, które odtwarza minę kolegi, zmiana ról;
- po biegu - dzieci sapią - oddychają wyłącznie przez usta, na zmianę oddychają przez nos;

Ćwiczenia fonacyjne i głosowe

Mają na celu wykształcenie u dzieci „odpowiedniej wysokości nastawienia siły głosu w czasie mówienia”, są prowadzone zawsze po ćwiczeniach oddechowych.

Przykłady:

- miś mruć - dzieci cicho mruć przez nos: mmmm;
- zabawa z lalką - dzieci wymawiają samogłoski naśladowując płacz lalki: aaa, eee, uuu, iii, yyy;
- echo - powtarzają dwukrotnie za prowadzącym proste wyrazy (głośno i cicho);

Ćwiczenia i zabawy słuchowe

Zabawy słuchowe mają na celu ułatwić dziecku rozpoznawanie dźwięków pochodzących z otoczenia oraz analizowanie prawidłowej mowy.

Zabawy i ćwiczenia ruchowe

Wpływają na poprawę ogólnego stanu zdrowia fizycznego, wyzwalają radość, likwidują napięcia, wyzwalają ekspresję słowną, co wpływa bardzo pozytywnie na rozwój mowy u dzieci.

Przykłady:

- zabawy z elementem chodu na czworakach i naśladowaniem ruchu zwierząt;
-

Zabawy i ćwiczenia słowne

Zabawy z wykorzystaniem materiału słownego, czyli bajek, wierszyków, ilustracji, wywołują aktywność słowną dzieci, utrwalają poprawne wzorce wymowy, rozwijają mowę czynną, poszerzają zasób słownictwa.

Przykłady:

- zabawy słowem: prowadząca mówi, a dziecko odpowiada. Mama przyniosła zakupy. Zagładasz do siatki i co tam widzisz? Dzisiaj na obiad mama ugotowała... Jesteś w ZOO i widzisz...;

- zabawy paluszkowe i ćwiczenia manualne: usprawniając motorykę palców ręki można osiągnąć większą precyzję wszelkich ruchów artykulacyjnych języka, warg, szczęki dolnej, ponieważ w korze mózgowej ośrodki odpowiedzialne za ruchy ręki znajdują się blisko ośrodków zawiadujących wykonywaniem ruchów artykulacyjnych;

- zabawy paluszkowe z wykorzystaniem tekstów, ruchy palcami i dłońmi są wykonywane wraz z wypowiedzianiem wierszyków: mogą to być wydzieranki, naklejanki, segregowanie klocków, układanie puzzli, zajęcia plastyczne..

- zabawy z wykorzystaniem historyjek obrazkowych Dziecko ogląda obrazek, w określonym czasie po jego schowaniu opowiada co widziało. Zasłaniamy fragment obrazka - zachęcamy do domysłów co może jeszcze być na obrazku. W zasłoniętym obrazku zostawiamy kilka otwartych okienek - zachęcamy do domysłów, rozwijamy myślenie przyczynowo-skutkowe. Co nie pasuje do obrazka i dlaczego;

- zabawy z wykorzystaniem historyjek obrazkowych pytamy co się mogło wydarzyć, co było wcześniej. Pytamy co się na obrazku dzieje. Zachęcamy dzieci do opowiadania;

- ćwiczenia i zabawy logarytmiczne. W zabawach logarytmicznych czynnikiem pobudzającym do ruchu jest tekst. Ruch jest ilustracją rytmu;